

Misbruk av mobbebegrepet

Mona Stang

KRONIKK

Mobbing er et alvorlig problem i skole så vel som arbeidsliv, og tidligere statsråd Hallvard Bakkes forslag i Klassekampen 04.06 om å ta i bruk fengselsstraff overfor rektorer og lærere som bryter opplæringslovens bestemmelser om å drive et aktivt og systematisk arbeid for å forhindre mobbing, bør i enkelte tilfeller vurderes.

Men mobbing og beslektede begreper kan også svært lett misbrukes. I Folldal ble f.eks. en SV-politiker nylig beskyldt for trakassering da han kritiserte den Ap-styrte kommunens pengebruk og nekt av innsyn i kommunale selskaper, og også her i Halden har vi den senere tiden sett eksempler på at samfunnsaktører har fremsatt denne typen påstander offentlig.

For å kalle noe mobbing eller trakassering, kreves av man gjentatte ganger og over tid blir utsatt for negative og belastende handlinger. I tillegg bør forholdet mellom partene være asymmetrisk. Det er altså normalt ikke snakk om trakassering når omtrent like «sterke» personer havner i konflikt, heller ikke når det dreier seg om én enkel konfliktepisode.

Ståle Einarsen og Harald Pedersen, hhv. professor i arbeids- og organisasjonspsykologi og jurist i arbeidsmiljørett, advarer mot å kalle alt som er ubehagelig for mobbing eller trakassering. De mener at en del handlinger som oppleves som belastende, rett og slett må tåles. Folk har ulik toleranseterskel. For noen kan enhver uoverensstemmelse oppleves som en påkjønning, mens andre er mer «tykkhudet». Det er også slik at mennesker som av egen drift har søkt seg til utsatte posisjoner, må finne seg i mer enn folk flest. Alle vet jo at det blåser på toppene.

Noen ganger tilhører mobbing et sluttstadium i en underliggende og vedvarende konflikt, der partene tyr til de «våpnene» som er tilgjengelige. Og handlinger som *oppleves* som mobbing eller trakassering, er det ikke nødvendigvis etter objektive kriterier. Følelsen av å være mobbet kan stamme fra de negative følelsene som ledsager konflikten,

Man bør også tenke seg godt om før man anvender begrepet mobbing i forbindelse med konflikter, mener innsenderen.

Illustrasjonsfoto: Tom R. Anderassen

hevder Einarsen og Pedersen. Deres mistilliten og motviljen mellom partene er svært sterk, vil gjerne enhver handling oppfattes som krenkende.

Man kan heller ikke se bort fra at mobbeanklager brukes bevisst som motstrategi i konflikter, sier de to, jf. politikerne i Folldal som påsto seg trakassert da de ble stilt kritiske spørsmål. Og siden trakassering og såkalt utilbørlig opptreden kan utløse erstatning, og de færreste arbeidsgivere vil ha på seg at de bedriver mobbing, vil det alltid være en fare for at denne typen beskyldninger vil kunne anvendes som pressmiddel i arbeidskonflikter.

Som Einarsen og Pedersen påpeker, betyr dette at man ikke nødvendigvis skal tro på alt en person i konflikt forteller om saken og de «faktiske forhold». Kun nærmere undersøkelser kan avdekke om de påståtte forholdene er reelle. Å bli beskyldt for mobbing uten at anklagen granskes, kan i seg selv utgjøre en stor psykisk belastning.

Også de svenske forskerne Lillemor Hallberg og Margaretha Strandmark ser dårlig håndterte konflikter som en viktig årsak til mobbing blant voksne. De har funnet at ansatte på kvinnedominerte arbeidsplasser som stiller spørsmål ved gruppens normer, er spesielt utsatt for mobbing. Ofte er det de minst kompetente som angir nivået for gruppens prestasjoner, og dermed noen gruppelemmer oppfører seg avvikende, for eksempel ved å være ivrigere eller flinkere eller foreslå forbedringer, vil enkelte se på vedkommende som en trussel og forsøke å uskadeliggjøre henne.

Det er ikke bare på skoler og arbeidsplasser det foregår mobbing, selv om det meste av forskningen om temaet er hentet fra disse arenaene. Også mange organisasjoner sliter med mobbing, og politikere og andre samfunnsaktører kan føle seg mobbet når presseoppslag blir overdimensjonert og/eller får føljetongpreg.

Men vi må altså ikke forveksle enhver følelse av å være såret, fornærmet eller kritisert, med mobbing eller trakassering. Politikere må tåle både ett og flere kritiske spørsmål uten å beskyldes motparten for mobbing, forutsatt at det fokuseres på sak og ikke person.

Man bør også tenke seg godt om før man anvender begrepene i forbindelse med konflikter, både fordi partene i en konflikt ofte tar i bruk sterke virkemidler for å ramme hverandre, og fordi det er vanskelig å si hvilke handlinger som er årsak og hvilke som er virkning. Svært ofte føler begge partene seg krenket.

Begrepene mobbing og trakassering må derfor brukes med forsiktighet. Misbruk av begrepene vil nødvendigvis ødelegge for de mange *virkelige* ofre for mobbing, som uten tvil trenger vår støtte.

Mona Stang

Men vi må altså ikke forveksle enhver følelse av å være såret, fornærmet eller kritisert, med mobbing eller trakassering

Statoil sjekker utblåsningsfaren i Nordsjøen

Statoil ser på sine egne rutiner for å undersøke om deres brønner kan få en lignende utblåsning som i Mexicogolfen.

Bellona mener uhellet på Gullfaks C-plattformen i Nordsjøen i mai hadde likhetstrekk med det som skjedde på BP-plattformen i Mexicogolfen.

Nå vil Statoil finkjemme egne rutiner for å se på risikoen, skriver Bergens Tidende. Det er ikke tidfestet når gjennomgangen skal være ferdig.

- Vi følger situasjonen i Mexico-

golfen veldig tett, men så langt er lite informasjon tilgjengelig om årsakene til ulykken, sier Statoils presetalsmann Gisle Johanson.

Bellona-leder Frederic Hauge vil be om at høringsfristen for forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet skal utsettes to-tre måneder på grunn av katastrofen i Mexicogolfen. Fristen er 1. juli.

- Vi må vite mer om hva som gikk galt i Golfen før vi går videre med oljevirkosomhet i nord, mener Hauge.

Bellona peker på flere fellestrekk

mellom uhellet på Gullfaks C og ulykken på BP-plattformen.

I begge tilfeller kom det gass opp på plattformen, og det var ukontrollert innstrømming av olje og gass i brønnen. Men på Gullfaks C virket den siste trykkesikringen, en såkalt «blowout-preventer». Denne sviktet i Mexicogolfen.

Statoil avviser at situasjonen på Gullfaks C kunne ha kommet ut av kontroll.

- Arbeidsprosedyrer var på plass for å håndtere situasjonen, sier Johanson. (ANB)

HVA SIER DU NÅ?

Slektsgransking på Prestebakke

Navn: Jens Bakke

Stilling: leder i Idd og Enningdalen Historielag
Aktuell med at det kommende lørdag blir «Slektsgransking i grenseland» på Gamle Prestebakke.

- Det er ætthistoriekomiteen i Østfold Historielag som i samarbeid med Idd og Enningdalen Historielag inviterer til åpen dag. Der vil det blant annet bli foredrag og informasjon om slektsgransking i Norge og Sverige - og litt om utvandrere til USA.

- Kan man lære så mye nytt om dette?

- Slektsgranskingen har endret seg mye de siste årene. Stadig mer materiale blir tilgjengelig på Internett, og mange sitter hjemme i stua og blar i gamle kirkebøker på dataskjermen. Kjennskapen til hvor man skal begynne å lete er det imidlertid vanskeligere å finne ut av. Derfor håper man at lørdagens samling skal bidra med å spre kunnskap både hos gamle ringrever og hos ferske nybegynnere i faget.

- Litt spesielle tilstander her på grensa?

- Det er jo det. Mange haldensere har hørt fortellinger om bestefedre eller oldemødre som «innvandret fra Sverige». Og de spør seg: hvordan kan vi finne ut mer om disse? Derfor blir ett av hovedtemaene lørdag slektsgransking på tvers av grensen. Svenske og norske kilder er ikke alltid sammenfallende.

- På hvilken måte?

- Broderfolkets registre er ofte mer systematiske og lettere og finne fram i, men til gjengjeld må man ofte betale for å få tilgang på svenske nettkataloger.

- Det står flere ting på dagsorden lørdag?

- Blant annet vil slektsgranskergruppa på Gamle Prestebakke presentere seg selv og vise fram eksempler på slekter som har vandret over grensen. Olof Ljung fra Melnerud er invitert. Han er lang karriere som forfatter og som primus motor for Melneruds Museum. dessuten kommer Tove Bexrud fra Vestfold. Hun har vunnet pris for boka om «Spigersmeden og Bonden». Hun forteller bl.a. om Knudsen-familien i Halden. Det er sikkert mange haldensere som har kjørt gjennom Lensmann Knudsens vei ved Risum uten å kjenne forhistorien. Lørdagens samling på Gamle Prestebakke er for øvrig åpen for alle.

kvitnes@ha-halden.no